

Datová schránka konečně jako efektivní nástroj doručování i mezi soukromými osobami (4. 2. 2022)

Datová schránka konečně jako efektivní nástroj doručování i mezi soukromými osobami

Až do 31.12.2021 platilo, že mezi soukromými osobami (fyzické osoby, fyzické osoby podnikající, právnické osoby) bylo doručování datovou schránkou často dost obtížné – a tím i neefektivní. Za prvé musela soukromá osoba mít datovou schránku samozřejmě vůbec zřízenou (což platí zejména pro nepodnikající fyzické osoby a zjednodušeně – právnické osoby nezapisované do obchodního rejstříku). Za druhé musela aktivně taková osoba povolit příjem tzv. soukromých datových zpráv. A za třetí – taková osoba musela skutečně datovou schránku používat a „vybírat“ ji. Účinné doručení totiž mohlo nastat jen po přihlášení oprávněné osoby do datové schránky.

Nelogický byl zejména druhý a třetí požadavek zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, který datové schránky upravuje. Druhý požadavek zavedený (a funkční) systém datových schránek bezdůvodně negoval, a třetí požadavek byl v příkrém rozporu s obecnými pravidly působení právního jednání vůči nepřítomné osobě, jak jsou zakotveny v § 570 a násl. občanského zákoníku (zjednodušeně tzv. teorie dojití; právní jednání působí od okamžiku, kdy nepřítomné osobě dojde, dostane se do její sféry dispozice, což je okamžik, kdy má nepřítomná osoba objektivní možnost se se zásilkou seznámit, skutečné seznámení se nevyžaduje). I když se držitel datové schránky objektivně mohl do datové schránky přihlásit a (např. i zcela schválně po předchozí informaci systému např. přes SMS či mail) se do datové schránky nepřihlásil, doručeno nebylo. Zákonodárce v tomto bodě mnoho prostoru pro jiný výklad zákona neponechal. Někdy tak datová schránka měla právně stejný význam jako zaslání e-mailu.

Výsledkem pro praxi byly komplikace zejména při vymáhání pohledávek nebo řešení již problematických situací (a též pokud bylo třeba učinit právní jednání v určité hmotněprávní lhůtě, a tedy jej i adresátovi doručit), kdy bylo nejisté, kdy a zda se nepřítomná osoba do datové schránky přihlásí, tedy sice bylo možné pokusit se datovou schránku využít (pokud to vůbec šlo), ale především bylo zapotřebí zásilku odeslat poštou, aby bylo možné využít fungující teorie dojití. Smysl datové schránky tak nebyl valný. Navíc v běžném styku většina osob spoléhala, že zaslání datovou schránkou je přece lepší než poštou, protože dodání zprávy do datové schránky je přece jednoduše prokazatelné a bezchybné (často na rozdíl od doručování poštou). A spoléhala na to chybně (zvláště v těch případech, kdy třeba už adresát nebyl fungující nebo mířil do „problémů“).

Od 1.1.2022 je situace výrazně jiná a domnívám se, že v zásadě lepší (snad s jednou výhradou). Soukromé zprávy a jejich příjem je povolen automaticky. Pro všechny. Jen fyzické osoby nepodnikající mohou požádat o znepřístupnění jejich datových schránek pro doručování soukromých zpráv. A navíc se pro účinné doručení soukromé zprávy již nevyžaduje přihlášení adresáta do datové schránky. A zde snad ta výhrada – zavádí se totiž stejná fikce doručení jako v případě datových zpráv zasílaných veřejnou správou (umožňuje-li fikci zákon upravující doručování v konkrétním případě), tedy 10 dní po dodání do datové schránky je datová zpráva adresátovi doručena.

Zůstává otázkou, zda by nepostačilo žádnou zvláštní úpravu nepřijímat a ponechat obecná pravidla občanského zákoníku. Fikce doručení pro soukromé zprávy může být někdy přece jen příliš přísná. Na straně druhé – právo přeje bdělým, systém datových schránek umožňuje notifikace o dodané datové zprávě mailem i přes SMS, vyzvednutí datové zprávy je jednoduché a doručování bývá složitou součástí přípravy na potenciální soudní spory. Z tohoto pohledu navíc od 1.1.2023 bude ještě lépe – počet osob, jimž bude povinně zřízena datová schránka, se ještě rozšíří.

JUDr. Petr Večeřa, advokát

Muzikář & Partners, advokátní kancelář